

Rozum v dějinách I [FF UK]

This is an entry related to the following document:

[Rozum v dějinách I \[FF UK\]](#)

jedná se o zápis k tomuto dokumentu:

[Rozum v dějinách I \[FF UK\]](#)

- ◆ cyklus přednášek / seminářů | zápis, česky, vznik: letní semestr 1992/1993 ◆ poznámka: zápis / shrnutí zřejmě pořídil některý ze studentů, není ale jasné, kdo
- ◆ course of lectures / seminars | enrollment, Czech, origin: letní semestr 1992/1993

LADISLAV HEJDÁNEK - ROZUM V DĚJINÁCH - I.

Co se dělalo v minulých dvou letech tohoto tříletého kursu?

1. rok - název: FILOSOFICKÁ LOGIKA - byla to ffie logu, co to je logos u Herakleita, zda se to dá aktuálně držet pro problematiku dnešní ffie, má-li smysl to obnovovat nebo to je beznadějně muzeální záležitost - závěr - není to muzeální záležitost, ale zůstali jsme jen na předpřírodní a přírodní úrovni. Tozn. na úrovni jakýchsi schémat a pak té neživé přírody. V druhém semestru to byla zčásti potom živá příroda, která je na to nejvhodnější. Tam jsme si v jistém navázání na některé myslitele ukazovali, jak má smysl mluvit o LOGU a FYSIS. Tedy u životní historie, životního příběhu živých bytostí. To pod názvem - FILOSOFICKÁ FYZIKA, trochu na provokaci.

2. rok - věnován LOGU v dějinách, už pod názvem ROZUM V DĚJINÁCH. K tomu čtení z Hegela. Byl to pokus aplikovat myšlenku LOGU s jistými výhradami, takzvané mutatis mutandis, podobně jako Hegel vykládal ducha v dějinách.

3. rok - ...

- jde nám o pokus reinterpretace herakleitovského LOGU, která by byla aktuálně použitelná. Jde nám o způsob hledání otázek, který byl mohl být produktivní.

- nejde o logiku v dnešním slova smyslu. Ffická logika vlastně nikdy neexistovala, ta musí být teprve založena. První logiku napsal Aristoteles, ale už tam je té filosofičnosti málo, spíš v příkladech. Sama logika je tam už odsekuta od filosofie. Aristoteles ji má pouza za jednu z ffických disciplín = vyděluje ji a tvoří z ní jakousi vědu, spíše předvědu. Ztrácí vztah ke všemu, už se zabývá jenom aspektem věcí, nikoli celkem věcí. V tomto smyslu přestává být ffí. Existují jakési pouze náběhy, jednotlivé formulace ffické logiky - př.: u Herakleita.

- ale už od Parmenida se evropská ffie dostala na zcestí - velmi lukrativní, produktivní, ale zcestí. Nejde dnes už jít dál tímto směrem.

- Heidegger se chce vracet (to vlastně nejde), ale dá se to tomu přirovnat, k té staré řecké ffii, kdy ještě nebyla metafyzika tak ustavena, aby zahrtila celou ffii.

- není to však možné, protože se domnívám x Heideggerovi, že metafyzika začala už Thaletem, čili žádná předmetafyzická ffie

není, je předparmenidovská, na tu je možno navazovat. Už tam jsou však některé vady, kterých je nutno se vystríhat. Hérakleitos není pro nás směrodatný, ale je směrodatnější než Parmenidés.

GEOMETRICKÉ MYŠLENÍ - LUKRATIVNÍ ZCESTÍ (1. důvod semináře)

- základní vada spočívá v tom, že ffie byla budována po vzoru geometrie. Geometrii sice dobudoval až Eukleides, nicméně první filosofové byli už geometři. Geometrie měla velký vliv a z toho důvodu označil Blaise Pascal toto myšlení jako myšlení g e o m e t r i c k é. X němu staví myšlení j e m n é. Má dojem, že to je myšlení hrubé, nikoli dost jemné. Fakt je, že to povědomí geometrie je čímsi problematickým, má-li se stát vzorem pro ffii. Nebylo obecné, jen u některých ffů, ale Baruch Spinoza dokonce chtěl etiku zpracovat také podle geometrie. Opravdu zcela napodobuje Eukleida i s podrobnostmi, jak se jedna poučka odkazuje na druhou, jak tam má všelijaké další vysvětlení. Ohromně propracované, neobyčejně pečlivé.

POKUS O DOLOŽENÍ NESPRÁVNOSTI TOHOTO MYŠLENÍ

- základní vadou tzv. geometrického myšlení je podle Husserla, že všechno vyčlení.

- náš čin

R - věc

C - myšlení

V myšlení je zakotven čin, intencionální akt, výkon vědomí, výkon myšlení. Náš čin, my jsme za něj odpovědni, je založen v "C". Otázka byla, jak může ten akt spolehlivě dosáhnout té věci "R", aniž by se jí mohl dotknout. Protože samozřejmě my se myšlením nemůžeme té věci dotknout. To jde rukama, nohama, nosem, ale ne myšlením. Tady je problém vůbec toho, co to je myšlení a jak se myšlení vůbec může holedbat tím, že je schopno myslet něco, když se toho nemůže dotknout?

Můžeme mít dojem, že to je možné, ale může být mylný.

(Př.: D o j e m, ž e v i d í m e strom, ale k tomu potřebujeme alespoň určité světlo. Máme určitý obraz v oku, ale kdo ten obraz přečte? Filosof musí považovat vidění za zdání, protože kde je ten obraz na sítnici, ani očař ho tím přístrojem nevidí. Nicméně je to zdání, na němž něco je, všichni s ním počítáme a přece je to takový problém - co to je vidění? To náš problém není. Jen to víme, že žádný předmět před náma (strom) nevykonává cestu do našeho myšlení, dokonce ani ne do oka. My si to musíme nějak zkonstruovat na základě těch velmi o t e v ř e n ý c h informací, jež přijdou díky určitému relativně malému % kvant, jež se odrazila od toho předmětu, většina jich ulítne jiným směrem.)

- analogický, ale obrácený problém, že když míníme tu věc, tak zas nevíme, jak ji můžeme mínit. Když je to akt, který končí v rámci našeho myšlení nebo našeho těla, ruky = můžeme na něj sáhnout.

- (trojúhelník)

Jak zjistíme, že už 2500 let myslíme pod trojúhelníkem tentýž trojúhelník? Všichni stejně, ne přibližně, ale přesně! Samozřejmě nikde není žádný trojúhelník, my si ho musíme vymyslet. To myšlení je tak proměnlivá, křehoučká záležitost, i moucha ho může vyrušit (Pascal). A přesto 2500 let myslíme pod trojúhelníkem naprosto totéž.

Na tento problém se pokusil odpovídat BRENTANO (znalec Aristotela a scholastiky). Vzal si středověký zavedený pojem INTENTIO, protože RES bylo zvykem označovat jako objekt, zatímco kdysi dávno to byl subjekt. To, čemu dnes říkáme subjekt, je plodem německé pokantovské filosofie. Ještě u Kanta je to problém. Pro některé národy pocházející z latiny je však dodnes subjekt objektem.

Pro nás z německé tradice je subjekt EX DEFINITIONE NON OBJEKT. I když po 40 letech marxismu jsme si nechali vnutit, že je to relativní záležitost podle toho, jak se na to díváme, že něco může být jednou subjekt a jindy objekt, ale to snad jde jen v gramatice, ne ve skutečnosti. Jestliže máme psa a kost, tak je pes vždycky subjektem a kost se jím nemůže stát. Brentano si vymyslel, že v rámci intencionálního předmětu je tady nějak intencionální objekt " I " a reálný objekt. Intencionální objekt je podobný reálnému. Díky této podobě můžeme kontrolovat, že to je " r1 " a ne třeba " r2 ". Jeho žák Husserl se v Logických zkoumáních touto teorií zabývá. Kritika pak spočívá v tom, že se v aktu myšlení nemůže nikdy intencionální objekt tak přesný jako např. kruh či čtverec vyskytnout, protože ten akt myšlení je nesmírně proměnlivý. V něm nemůžeme najít nic, co by zajistilo, aby ten intencionální objekt byl neproměnlivý. Intenc. objekt proto nemůže být ani jen jeho složkou, součástí, ale musí být n ě č í m m i m o. Proto ho Husserl škrtá (I1) z "C" a umísťuje jinde.

BRENTANO

R1	I1	C
R2		

HUSSERL

	I1	
R1		I1 C

Ale co to je, to mimo? To není ani v tom okolním světě, to by nepomohlo, protože se svět skládá z podobných věcí jako je R1.

Žádný trojúhelník se na této zemi nevyskytuje, je to konstrukce, ale ne toho typu, která by podléhala vlivu různých okolností jako naše myšlení (a tedy všechny jeho akty), nýbrž je to konstrukce, která, jednou konstruována, zůstává naprosto beze změny. To je ideální. To vymysleli Řekové, že můžeme mínit něco tak, že jednou

míněno je to navždy (X básni, o které to tvrdil Ovidius).

Dokud na světě bude jedna bytost, která bude mírně poučena a bude schopna pomyslet trojúhelník, tak ten trojúhelník zůstane beze změny.

SOKRATOVSKÁ OTÁZKA

- Řekové tím výše zmíněným byli okouzleni tak, že chtěli tímto způsobem myšlení, který vlastně vznikl z ducha geometrického, všechno vysvětlit. A to jsou ty známé otázky Sokratovy. Co to je trojúhelník? Nechci vědět, co je například trojúhelník.

To je jeho metoda v těch dialogích, tím přivádí všechny do úzkých. Co je kůň? Dnes by to však Sokrates neměl tak lehké, protože bychom popsali taxonomickou jednotku kůň. Ale vidíme na tom, že je ta metoda založena na geometrii.

WHITEHEAD

- bylo možno přesně myslet. Dokonalost viděna v přesnosti. Ještě Kant říká, že v každé vědě je tolik vědy, kolik je tam matematiky. Až teprve Whitehead říká, že exaktnost je podvod - "Logika pojatá jako adekvátní analýza postupu myšlení je podvodem". To říká zakladatel - s Russelem - symbolické logiky. "Je to skvostný nástroj, vyžaduje však pozadí zdravého rozumu. Pohleďte na "exaktní" ... rozličných škol křesťanské fíie, pak srovnává nesrovnatelné. A nakonec chci říci, že konečný výhled fíického myšlení nemůže být založen na exaktních údajích tvořících základ speciálních věd. Exaktnost je podvod. "

SNAHA O FILOSOFII JAKO O VĚDU

- tedy ta přesnost každému učarovala. Každý, kdo chce mít z fíie vědu, tak tady chce mít vlastně takový vzor, jak by se to mělo dělat... No a tohleto není možné. Celý ten náš pokus myslet LOGOS je pokus myslet jinak než takto exaktně.

- - -

Proto jsme sáhli po tom podivném slovu LOGOS, které má už v řečtině mnoho významů, které bylo v nejrůznějších příkladech všelijak překládáno, má bohatou minulost, tak je to trochu problematické, ale my se ho pokoušíme očistit a vrátit se k tomu jednomu z prvních významů, který nacházíme tam dávno u Herakleita.

PUVOD POJMU LOGOS A VÝVOJ TOHOTO POJMU

- LOGOS je od *legein*, což neznamená prvotně mluvit, podobně jako

v latině *lego*, *legere* není původně čísti, nýbrž sbírat, jako v němčině *lesse* je původně sbírat a ne čísti. (př.: vinobraní). *Logos* je tedy to, co zakládá a udržuje sjednocenost, integritu toho, co by bez *logu* bylo pouhou hromadou. Tedy to, co dělá z pouhé hromady integritu je *logos*, *legein* je původně to sjednocování. Aristotelem dovoluje vytvořit představu, proč přešel význam od sbírání ke čtení.

Sbírat hlásky ve smyslu ŘÍCT CO. Prý můžeme *logos* dělit, ale nejdále až ke slovu. To lze dělit dál, ale pak už to není *logos* - tady je něco jiného než to, co sjednocuje. *Logos* činí z určité hromádky písmen slovo. Není to tedy pořadí a počet písmen co musí přistoupit, aby z hromádky bylo něco více, tj. slovo.

PTANÍ PO LOGU V DĚJINÁCH - INTEGROVANÝ CELEK

- když se ptáme po *logu* v dějinách, ptáme se jak p ř i s t u p u - j e k tomu zmatku, co se děje, aby tam vznikly nějaké integrované celky.

- zabýváme se tím proto, že něco jiného je integrovaný celek organismu (celkem je každá myš, pes, kočka), ale v dějinách to tak není, jedna událost přechází v druhou. Kde začíná a končí válka je otázka konvence, a teď máme mluvit o *logu*? To je vážný problém. Jak použít pojmu *logos* (nyní již s vyjasněným pozadím pojmu) v dějinách. V živočišných organismech jde jasně o integrované celky. V dějinách, tam musí mít funkci jiného typu, tam nesjednocuje dění před náma, nýbrž něco jiného.

Něco jiného je tedy, když *logos* integruje věci přes FYSIS, tedy přes tu integritu životního příběhu, a něco jiného, když tyto příběhy nejsou takto integrované přes FYSIS, protože není žádná FYSIS války. Válka není organismus, který by se zrodil a umřel. Tam to je jinak, tam to je vždy přes toho člověka, který to tak chápe.

Jenomže válka není jenom změt'. Víme, že to dává smysl. Válka je přeci událost. A není závislá na libovůli člověka, jestli v tom vidí nebo nevidí událost, či jestli do ní počítá nebo nepočítá to či ono.

To vše vyžaduje speciální metodu odlišnou od té, kterou jsme užili u živých bytostí.

PROBLÉM VÝBĚRU MEZÍ V DĚJINÁCH

Události historické nemají žádné pevné meze, přecházejí z jedné do druhé. Podle stanovení těchto začátků dává výklad dějin lepší nebo horší smysl. Není to jen otázka konvence. Ty špatně stanovené hranice pak mají malý význam pro dnešek. (př.: objevení Ameriky, to je velmi významná událost, není to však nic co by integrovalo a pomáhalo tu dlouhou událost novověku. Není to také nic co by nám dovolovalo lépe integrovat, co to je novověk.)

DĚJINNÉ MYŠLENÍ A JEDNÁNÍ

- dějiny jsou dějinami ne proto, že se něco děje, nýbrž proto, že je to chápáno jako děj dějinný. Nezačínají tehdy, když se něco děje, ale teprve tam, kde lidé začínají myslet a jednat dějinně. Může být také myšlení a jednání, které nezakládá dějiny.

Subjektivita, způsob myšlení, chápání věcí, členění skutečností (ono chápání jednotlivostí, jednotlivých událostí není tak odlišné v té nedějinné oblasti). Musíme pochopit, že když zaostříme, když trochu vyostříme ty kontury, že můžeme rozpoznat, co k čemu patří. POZOR! MY MUŽEME POZNAT JENOM TO, CO UŽ ZNÁME, ROZEZNAT. Většinou se říká, že můžeme poznat to neznámé. Naopak! Nemůžete poznat nahodilého chodce, když ho neznáte, poznat ho můžete jedině tehdy, když už ho znáte.

I m i m o d ě j i n n ě v y k r a j u j e m e z c h a o s u

My vlastně vykrajujeme. V tom, co vnímáme, je chaos a my v tom musíme umět vykrajovat skutečnosti, abychom dali to, co k sobě patří, k sobě. (př.: fotografie, kde ten člověk vypadá opticky, že má jinak posunuté ruce), tak my musíme umět dobře vykrajovat v tom chaosu, který na nás dopadá, abychom se v něm vyznali. Problémy jsou tedy i v mimodějinné oblasti (Rádlův poslední článek o vnímání namířený proti Lockovi). Takový postup vykrajování je zkusmá metoda jak se vyznat v chaosu, oddělovat skutečnosti, které k sobě patří, a oddělovat je od toho, co k nim nepatří. Tato zkusmá metoda je myšlenková, protože ta fakta představují chaos a z toho se teprve musí vykrajovat. Tedy je to určitá myšlenková strategie a ta se v dějinách mění. Svého nejvyššího výrazu dosahují tyto strategie ve filosofii. Filosofie původně vůbec dějinně nechápala, ale v jisté době si začala dějiny uvědomovat a přestala být pouhým objektem dějin. To zn., že by historikové dějin mohli pouze popisovat, jak se to v nich měnilo. Filosofie si to začala uvědomovat a začala kontrolovat pokusy proměn u těch kategorií a výkladů ... vlastně to byl taky původně chaos, ty dějiny filosofie, pouze dějiny strategií jak vykládat dějiny. Filosofie se stala schopnou tematizovat svou vlastní dějinnost. To vedlo k takovým depresivním relativizujícím způsobům sebeuchopení filosofie. Chápala se jako výraz dějinných proměn, ale tím přestávala být filosofií.

Tam, kde o sobě začne filosofie uvažovat dějinně, tam už nestačí ty staré myšlenkové struktury. Starší filosofie se stanou jen takovými podněty, ale to, jak si filosofie v tomto světě počíná, vyžaduje skutečně nový způsob myšlení. Tady se odehorálo něco, co nedovedeme dost dobře docenit. Má to své kořeny a ty pochopitelně nemohou být v ře-

cku. Buď je to něco, co tady nikdy nebylo, anebo se to týká té hebrejské tradice. Já na ni všude poukazuju a budu s ní strašit i zde

- - - VZNIK DĚJIN V IZRAELI

Skutečné dějiny vznikly ve starém Izraeli a nikoliv jinde. Začaly tam ne proto, že se tam něco děje, dělo se něco od začátku. Rozhodující je, jak se to děje a jakou funkci tam má člověk. Rozhoduje to dějinné myšlení a dějinné jednání.

S t r u č n ě o m ý t u

Co to znamená, jednat dějinně? Tady si musíme vyložit mýtus. Mýtus je orientace na archetypy, tozn. na něco minulého, co se už stalo, o čem se domníváme, že se jednou stalo, a my to napodobujeme co možná přesně tak, aby se nestalo nic jiného. Když se stane, tak je to špatně napodobené a máme zaručený neúspěch. Imitace, identifikace archetypu je mytický způsob myšlení. Na začátku byla nějaká náhoda, to nám jedno, funguje to a když to funguje, tak raději nebudeme experimentovat, protože by to třeba nebylo k jídlu. (= zbytek mytického jednání v kuchyni).

- my si můžeme dovolit experimentovat, protože máme spoustu věcí zaběhlých do rutiny a stereotypu. Takže nám zbývá energie a čas na experimentování.

O s o b n í j e d i n e č n o s t - n e v í d a n á o r i e n t a c e

Staří Židé (jenom v té prorocké linii) to rozpoznali. Pro ně byla osobní jedinečnost velmi důležitá. To je antináboženská.

Nedovedli přijmout perspektivu, že by se měli s něčím identifikovat. Chtěli jenom, aby se k nim sklonil Bůh, aby každému z nich osobně něco řekl, k něčemu ho poslal nebo cokoliv jiného (Job). Nečekali ani záchranu, to je až pozdě v křesťanství.

Job - pozdní spis, ale přesto je tam formulace typu - byť mne i zabil, proč bych v Boha nedoufal. To doufání, to složení veškeré orientace života je naorientováno na Boha a je jedno, co se mnou Bůh udělá. To není podmíněno, to není žádné kšeft, že já tady dám tadyhle krám a ty mně za to ... To nejdůležitější je, že bere mne jako mne, že mne neničí, a i kdyby mne zničil, zničil mne.

Mne neničí omylem, náhodou, mne nezašlápne jako červa, mne jen potrestá. I v tom potrestání mne bere vážně.

- to už nepatří do našeho tématu, ale ta jiná orientace, ta byla zakotvena v něčem, co nikdo na celém světě tehdy nechápal. Málo to chápal i lid izraelský, to byla elita, která na tom pracovala, rozuměla tomu. Skutečně se pracovalo pro celý svět na nové perspektivě,

kterou nebral ani ten Izrael.

P r o r o c i p r o t i p e r s p e k t i v ě z t r á t y s a m a s e b e

- rozpoznali perspektivu toho typu člověka, který sám sobě rozumí jako jedinečné bytosti, protože se sám cítí osloven jako on.

- PROROK - je ten nezakládající si na sobě, ale cítící se povolán zejména jako on a ne jiný, půjdeš ty.

- rozpoznali, že perspektiva není ve ztotožnění, identifikace s nějakým pravzorem. Ztotožnit s Bohem se nesmí, to by byl těžký hřích, a s čímkoliv jiným taky ne, to by nebyl věren Hospodinu.

Musí být pořád připraven naslouchání Hospodinu, tomu, co mu řekne. On jako osoba, s vyostřeným povědomím osobní jedinečnosti, s osobní jedinečnou odpovědností a s tím, že před Bohem je zároveň ničím.

- to muselo mít jinou perspektivu. Narativními mytickými způsoby je tady předložen a n t i a r c h e t y p = to, co když napodobujeme, přebíráme odpovědnost. Nestáváme se ničím jiným, nýbrž stáváme se sebou.

- není tam ffie ani dnes. Když z toho budeme dělat ffii, musíme dát pozor, aby to támhle nevybočilo do jednoho, támhle do druhého extrému. Ffie je tady bezmocná nebo přesněji, nemůže to tak precizovat jako ten trojúhelník.

A b r a h á m o v o v y j i t í

- příklad antiarchetypu.

- kdo ho chce napodobit, musí vyjít do neznáma, do svého neznáma .

- najednou už jsou všechny nároky a požadavky obráceny na nás

B o j s m ý t e m

- po mém soudu sveden na poli antiarchetypů, nikoli řecké racionalizace. Racionalizovaný mýtus, to je ta řecká metafyzická ffie, je stále orientována přednostně na to, co bylo, resp. na to, co je nadčasové.

- když začíná ffie v nové době, a to dost pozdě, sama sobě rozumět a orientovat se dějinně, tak prostě ty nadčasové momenty musí opouštět, tam se už nelze orientovat. Co se teď stává s ffií, kde najde své antiarchetypy?

NAŠE POLOŽENÍ OTÁZKY

- naše otázka v tomto semestru bude, co tedy může ffie udělat, když vidí ty změny strategií v dějinách Evropy, poukouší se najít smysl v těchto ffických změnách. Chceme tedy chápat dějiny ffie ne pozi-

tivisticky, kronikářsky, nýbrž fficky. Tozn. ffie dějin ffie. A tedy oč se tato FDF může opřít, když tato dosavadní ffie o tom nic netušila a myslela na dějiny. Může to protáhnout zpětně i do doby, kdy sice jedni ffové navazovali na druhé a atedy jakési svazky tam byly, ale nebyly chápány dost dějinně. Je možné to extrapolovat zpátky? To je první otázka.

- metafyzika končí, musíme opustit metafyziku, to se nám hodí, jít neznámo kam, jenomže co v tom neznámu, jdeme do prázdna? Anebo můžeme spoléhat na nějaký smysl, na nějaký logos? Čili toto je problém, kterým se chceme zabývat va tomto semestru.

L. HEJDÁNEK - ROZUM V DĚJINÁCH II.

K systému musíte dojít jinak než tak, že se vám to řekne. Musíte zjistit sami, že tam jsou nějaké tematické souvislosti. Když se to řekne předem, tak to zpředmětníte způsobem, který dovoluje, abychom to odpapouškovali. Proto terminologii příliš nedržím. Neodříkávat mými slovy, abych mohl poznat, že tomu rozumíte. Chci, abyste mi řekli o tom, co neznáte, s čím jste se nesetkali, a já budu zkoumat, jak při tom myslíte. Vědět např. u Leibnize na co reagoval, na koho reagoval, jak byl ten dialog kontinentální, racionalistické a anglosaské tradice. Skočíme k Descartovi a ke Kantovi. Samozřejmě, že něco během toho bude, o čem jste neslyšeli. A mně právě tam půjde o to, zjistit, jak při tom myslíte.

PROČ KURS ROZUM V DĚJINÁCH (pokus o formulaci otázky)

- okolnost, že ffie má dějiny, že už ffovat je možné pouze v dějinách, že koncepce už nemohou být předkládány bez vztahu k dějinému horizontu, činí z dějin ffie téma ryze ffické. Není to věc historiků, ale ffická disciplína.

Jestliže ffie dějin znamená uvažovat o logu v dějinách, tak dějiny ffie jsou kusem dějin, a to ne vyřaditelným z dějin. Měly by mít tedy nějaký logos jako dějiny.

Logos by se měl vlastně především ukazovat v dějinách ffie, protože tam ten rozum pracuje, kdežto v jiných dějinách je ho pomálu.

- téma, co to je logos, jsme probírali na úrovních:

- a) premorgiální, všeobecné
- b) přírodní
- vloni c) na úrovni dějin
- nyní d) si v takové speciální perspektivě formulujeme, kdy nám

je základem, že vymyslím něco, co je nedržitelné, ale nedržitelnost, která vydrží, je na ni pořád navazováno.

- nejde však v otázce po logu v dějinách jenom o triviální fakt, že ffové se k sobě vždycky nějak vztahují (Není ale samočinnost, že každá odpověď vyvolá otázky. Otázky nemají možnost na vás dolehnout, leč cokoliv na otázku řeknete, je odpověď, odpověď vyvolá další otázky tak, že na vás dolehnou, ne samočinnost, ale vyprovokování.)

- žádná myšlenka vás nemůže napadnout, když vaše hlava není plná myšlenek jiných. V prázdné hlavě se nemá myšlenka na čem zachytit a je-li toho tam tak málo, tak ani nepozná, že ho něco napadlo, co to je. Člověk musí vědět nesmírná kvanta, aby dokázal zachytit co je nové, důležité.

Je třeba nápady zapisovat, myšlenky pořád nenapadají. Není to tak, že když na někoho něco padne, nevšimne si toho, tak to padne na někoho jiného. Jsou věci, kterých si nevšimne nikdo.

Ve společné situaci můžou vzniknout stejné nápady a ty se rozvíjejí tak, že se o tom dotyční mohou pobavit. Ale to je triviální. Půjde o něco důležitějšího:

- říká nám něco právě oenne skutečný historicky dokumentovatelný postup a rozvoj některých myšlenek a to, jak na sebe navazují, jak přecházejí od jednoho myslitele k druhému? K jakým posunům a proměnám při tom u jednotlivých pojmů a a myšlenek dochází? Říká nám to něco smysluplného?

Tedy ne jednotliví ffové, ti jistě něco říkají. Ale říká nám také něco to, jak na sebe navazují, i když oni to sami nevědí? To je ta naše otázka.

Jestliže Hérakleitos užívá takové formální slovo logos, čili to, co spojuje, pro to, díky čemu není svět jen skladiště věcí nebo hromadou věcí náhodně rozházených, tak teď je otázka, co dějiny fffie. Jsou něčím více než posloupností, sérií různých myslitelů, kteří se spolu nějak hádají, kteří za sebou následují, je v tom něco rozumného? Není možno v tom hledat nějaký logos, který ffové jenom tušili, ale neuvědomovali si?

Zejména jak mohl Descartes tušit Leibnize nebo Kanta? Obráceně ano, ale logos je to, co drží věci pohromadě, toho Descarta i Kanta.

Tedy je smysluplnost myšlenkových dějů shromažďovaných historií dána nebo založena počtem reagujících ffů a tedy zároveň omezena tím, kolik si toho oni uvědomovali? Nebo ji můžeme rozpoznat třeba dodatečně tam, kde si to ani ffové ve svých nadčarových rozhovorech a polemikách neuvědomovali? To je téma dosti od-
vážné.

Jak téma logu pochopit, aby nás ještě dnes oslovovalo jako cosi aktuálního? Můžeme tento logos učinit tématem našeho zkoumání? U nás se o to pokusi Rádl, ale je to spíše věc týmu. Logos učinit

tématem zvláštního zkoumání, najít to, co většinou padá pod stůl.

Pokud se jedná o přijímání ffa, ff musí vše dělat hranaté, s ostny, aby to nešlo vůbec polknout.

To je tedy formulace otázky.

- - -

STŘEDOVĚKÉ UNIVERSÁLIE

- teď skočíme schválně někam jinam, pokusíme se z jiné strany tematizovat problém našeho semináře.

- středověká diskuse o universáliích se vztahovala k tématu legitimnímu, ale způsob vztahování byl zatížen omylem. Celá ta diskuse pak byla falešná.

Spočívala v tom, jaký ontologický status mají abstrakce, nejobecnější pojmy.

Universálie jsou prý více než abstrakce nebo jsou vzpomínkami na Platonovy ideje, Aristotelovy morfaí.

a) považovaly se za zvláštní stupeň představ, dokonce to brali jako skutečnost

b) pak byli proti tomu.

- diskuse založena pouze na několika málo Aristotelových představách, a to ještě skrze Araby. Nedošlo v ní na rozdělení mezi pojmy a intencionálními předměty. Takže pojem byl chápán jako něco, co má také vlastnosti intencionálních předmětů. Právě proto vlastně šlo o to, zda intencionální předměty jsou ve věcech nebo před věcmi nebo pouhými slovy, což je zvlášť vadné.

Cesta přes stále zobecňující pojmy nemohla vést k cíli, protože šlo o pojmovost zpředmětňující. V tom je celá vada. Šlo o pojmovost zpředmětňující, a to znamenalo o ztrátu toho podstatného ještě dříve, než mohlo být tematizováno.

- - -

LOGOS A SMYSL

- tím, že jsme postavili otázku po logu a budeme se ho držet, si zachováváme otevřenost. S k u t e č n ý s m y s l nějakého dění nazveme logos, sjednocující pouhou nahromaděnost. Pokud se bude jednat o porozumění logu, nikoli o to, že logos dává něco dohromady, kdy je porozumění logu rozhodující, tam jde o subjektivní stránku a budeme mluvit o s m y s l u. Logos X smysl je v tom, že smysl je vždy prostředkován vědomím, je to to, co si uvědomujeme, ale logos je i tam, kde si to neuvědomujeme. Někdy dochází ke kontraverzi smyslu a logu.

Smysl, smysluplnost, bude to, jak se nám logos jeví. Nejde to

objektivovat.

P o z n á v á n í se vždy bude muset vztahovat k poznávanému, tedy ke skutečnosti samé, která se nám ovšem jeví.

Cestu ke skutečnosti máme otevřenou pouze přes jev, přes to, jak se nám to jeví, resp. přes to, jak se to ukazuje, i když nám se to jeví. Budeme muset rozlišovat mezi u k a z o v á n í m s e a j e v e n í m.

- chceme se tázat po skutečném logu, nikoli jak se nám jeví, to jest po smyslu, ale ne hned, předsudečně. Trojúhelník není jen výplodem naší mysli, nýbrž nese stopy něčeho co není vystaveno všanc jakékoli naší libovůli. Vždy je tam nějaký logos, který musíme respektovat.

Ffii jde o vysledování logu ve skutečném světě, který budeme muset respektovat.

- - -

GEORG PICHT

- žák Heideggera, pozoruhodný. O nejtěžších věcech mluví velmi srozumitelně.

"Kdo vezme do ruky nějaké dějiny ffie (myslí v historii ffie - v naší terminologii) a chce je rozumně použít, musí vědět, co od nich smí čekat a co nikoli. Vztah takové učebnice filosofie k samotné věci není odlišný od učebnice hudby k znějící hudbě samé. Můžete získat plno znalostí nutných, ale tak jako z učebnice dějin hudby žádná hudba nezazněla, nenajdete ani v knihách ffií to, o co jde. Totiž ffii jako takovou. Ffie jako hudba není žádným předmětem, který lze najít a vzít na vědomí. Daleko spíš je jako hudba jakýmsi děním, které nastává a které se odehrává v našem středu."

- jeho největší silou není spekulativní duch, nýbrž skvělá schopnost vyložit složité problémy srozumitelně.

N á m í t k a p r o t i c i t a c i

- problém je předložen velmi zřetelně a reprezentativně, skutečná obdoba mezi dějinami ffie a dějinami hudby by vyžadovala, aby bylo možno také dějiny hudby zahrát. NEbo jinak řečeno, aby nejenom hudba, ale i její dějiny mohly zaznít. To není možné u dějin hudby, ale u dějiny ffie je to nejen možné, ale jediný legitimní přístupný způsob jak být filosofii práv. Tozn. jsou-li dějiny ffie opravdu dobré, pak tam musíme tu ffii nalézt, jinak jsou špatné.

Většina dějin ffie je od ffie sterilní. Naprosto tam chybí. Vyskytují se pouze drobtý.

(Pozn.: Rádl učinil pokus o dějiny ffie a ne pouhou historii. Ffie

podle něj je programem na reformu světa. Chyba fíie je prý v intelektualismu, tozn. dává přednost ideálním konstrukcím. Je to vlastně soud na fííí. Celá dosavadní fíie je u něj kladena na váhy a velmi často shledávána lehkou. Rádl interpretuje leckdy špatně, Rádla však čteme pro Rádla, chyby můžeme opravit. Je potřeba se zamyslet nad jeho koncepcí.)

- -

- v jakési předběžné podobě můžeme tento problém tematizovat už na biologické úrovni. Není to pokus o redukci dějinného logu, o logos vitální, biologický, ani pokus o výklad vyššího z nižšího, nýbrž o propedeutickou demonstraci určitého analogického schématu dovolujícího nám upřesnění pro další práci.

Před dvěma roky jsme mluvili o logu pravých jsoucen, pravých událostí, soustředili jsme se na logos těsně spjatý s fysis příslušných jsoucen událostí. To byla ovšem nepochybná simplifikace.

INTERSUBJEKTIVNÍ STRUKTURY

- jsou to sociální vazby, ale ty už jsou i na mimolidské úrovni. Již na úrovni předlidské může být přinejmenším postavena otázka po významu a úloze logu v intersubjektivních strukturách. Konkrétně po logu organické evoluce nebo po logu biosfér a biotopů nebo eventuelně po logu "etologických" struktur.

Intersubjektivní vztahy ještě nezakládají nějaký s u p e r - s u b j e k t , protože nejde o přímou vazbu na fysis. K tomu je potřeba logu.

S o u v i s l o s t i i n e s o u v i s l o s t i

- logos je přítomen v dějinách, svět je celek, ale jsou tu také nesouvislosti. Ty je třeba vidět, jsou jiného typu. Např. dvě švestky jsou od sebe odděleny, to není jeden celek. Je třeba i nesouvislosti brát vážně. Souvislosti i nesouvislosti, to charakterizuje náš svět. Souvislosti jsou na jisté úrovni, ale i nesouvislosti. Musíme vidět oboje.

Odpovědné myšlení musí rozlišovat o d l i š n o s t právě tam, kde žádná taková pevná hranice být nemůže, jako třeba u švestek.

Toto opravdu promyslete. Velmi často se stává, že teprve ustanovením správných pojmů se důležité předěly vyjeví. Předěly ve smyslu nesouvislostí. Velkou nesnází ovšem až dosud bylo, že tradiční pojmovost s nekritickou samozřejmostí ony takto objevené předěly objektivovala a pokud to nešlo, tak tyto předěly relativizovala nebao přímo popírala. Typickou formou redukcionalistického popírání byla fráze, kterou dodnes velmi často slyšíte, zvláště od jistého typu lidí, že to či ono není n i c j i n é h o n e ž ...

Prototypem takového až absurdního redukcionismu je DÉMOKRITOS, atomisté vůbec, pro něž vše kolem nás je pouhé zdání, zatímco skutečné jsou pouze atomy a prázdno. Pes, kočka, člověk, nic jiného než atomy a prázdno. Příšerná věc.

- uvedené tendence zpředměťujícího myšlení si musíme být dobře vědomi a nekorektních korpusů se musíme se vší pečlivostí vystříhat. To nám pak dovolí rozlišovat a odlišovat jednotlivé události. To nám pak dovolí rozlišovat a odlišovat jednotlivé události také v dějinách, a to i když jsou to události n e p r a v é, to jest nikoli samy v sobě a zevnitř integrované. Tozn. nejsou to události, které mají svou fysis. Jsou to např. události historické, události dějinné. V dějinách prostě žádná událost nemá svůj začátek a konec. My ho musíme pochopit a potom někam ten začátek a konec dát podle svého pochopení. To ale nemůžeme nedělat, jinak nepochopíme vůbec o co šlo. Proto to záleží na nás, ale ne úplně, poněvadž vždy to záleží na tom, zda jsme pochopili správně nebo ne. Pochopíme to jedině díky tomu, když někde ty hranice dáme. Ta periodizace v dějinách je strašně důležitá pro pochopení toho, co se děje v dějinách samých, a přitom ta periodizace je u různých historiků možná různá. Může být i špatná, nepochopená.

SMYSL V DĚJINÁCH

- dějiny nejsou a nějak hotově nepředstavují jednotu, ale jednoty v nich musí být snahou a úsilím dosahováno. Tozn. všude tam, kde se tážeme po logu, tak se po něm nemůžeme tázat tak, že ho vyloučíme všude tam, kde se zdá, že něco jde proti logu, že tam není něco sjednoceno. Že tam je nějaká pluralita a tudíž tam není logos. (Pozn.: Argument, že o smyslu českých dějin se nedá mluvit, protože je tady několik smyslů. To je pravda, že jsou různé tradice, každá má smysl jiný, ale to znamená, že tady smysl je závislý na našem východisku. Ale ten smysl přece nemůže být interpretován žádnou z těch verzí, pokud by tady nebyl nějaký logos. To by byl jinak výmysl. Bylo by absurdní o smyslu dějin vůbec mluvit.)

- Patočka byl proti smyslu v dějinách, že je to cosi nezdravého, příznak chorobnosti, nenormálnosti, když se klade otázka po smyslu.

"Třeba Francouzi", říká Patočka, "kdo slyšel, že by kladli otázku po smyslu!"

Tady je však Patočka vedle, protože kdyby to byla pravda, že se o to Francouzi nestarají, tak hůř pro Francouze. To není argument, že jsem malí a uvažujeme o tom, tak to třeba potřebujeme, a ve Francii je to možné samo sebou.

Samozřejmě, nelez jenom tvrdit, že dějiny mají smysl ať o tom lidé vědí nebo nevědí, to by byla magie, smysl není ukládán jenom mimo vědomí.

Pochopitelně to, co lidé vědí, nemusí být přiměřené tomu smyslu. Lidé si nemusí správně interpretovat smysl. Ale to, že si to nějak interpretují, to je v ž d y c k y v souvislosti s tím smyslem a my tuto skutečnost můžeme pouze vždy nějak korigovat v tom, jak pochopili či nepochopili ten smysl, protože ten smysl byl nějak chápán i předtím a teď je nějak prostředkován. To je velmi komplikované, ale popírat to je primitivismus.

Máme možnost o tom hovořit, je to legitimní otázka.

- - -

L. HEJDÁNEK - ROZUM V DĚJINÁCH VI.

- organický vývoj má smysl v postupných krocích dál a výš, až vyústí v cerebralizaci = vzniku vědomí, organizovaného tak, že si je člověk s to uvědomovat sám sebe
- život se žije nejenom starostí o sebe, tím pudem zachování. Každý živý tvor si uvědomuje sám sebe. X Hegelovi - kdy skrze nás si duch uvědomuje sám sebe. Nechceme, aby byli jenom někteří individua, skrze které k nám promlouvá duch. Lépe je hovořit ne o tom, že si život uvědomuje sám sebe, nýbrž živý tvor.
- každý si může klást otázku po smyslu své i n d i v i d u á l n í existence a nikoli po smyslu v celku! Byť ve smyslu po věky trvajících, stále k vyšší úrovni spějícího organického a pak kulturního, myšlenkového, duchovního a přechází to do dějinného vývoje. Bez tohoto spění není individuálního vývoje. V souvislosti s tím se musíme tázat po smyslu onoho pozoruhodného zrodu a dalšího postupu, toho nepravě událostního dění dějinného. Dějiny začínají teprve tam, kde si člověk sám sebe uvědomuje do té míry, že je schopen se rozhodovat, myslet a jednat dějinně.
- otázka, zda je možno se podílet na nich, aniž bych si je uvědomoval, aniž bych se choval jako pes, co se plete do kuželek? Je skutečně každý člověk schopný myslet a jednat dějinně? Obávám se, že zdaleka nikoliv. To je další téma - jak se prosazuje logos v dějinách. Ten se nemůže prosazovat jinak než skrze vědomí lidí.
- Vědomí nemusí být dějinné, lidé jsou pak pouze v dějinách, tak jako ten pes v kuželkách a dá se říci poněkud tvrdé slovo, že se v nich pletou. Já to říkám, abych upozornil na to, že to není samozřejmost, ani dějiny samy, ani být dějinným subjektem. Být tam ne jako objekt, ne jako ten pes v kuželkách.
- Předpoklady dějinnosti nejsou jinde, leč v Evropě a Evropou ovlivněných oblastech.
- také neexistuje v e l k á civilizace, která žije dějinně, byť ne plně dějinně, kdy závisí na menším počtu lidí, kteří v té době a společnosti žijí, nikoliv na většině.
- dnes velký počet lidí, ale v l. polovině středověku to záleželo ani ne na 10% obyvatelstva.

Jaké jsou předpoklady, aby logos (který byl už schopen přesáhnout tu integrující funkci fysis v rámci jednotlivého živého organismu, přesáhl to tak, že to funguje jako to sjednocující a integrující) byl schopen se uplatnit a stále více uplatňovat v dějinách

- takže se dějiny stanou zvláštní "biosférou"
- budeme odlišovat historii od dějin
- protože vznik a postup dějinného dění je vázán na neustálé prostředkování lidským individuálním vědomím, musí být také postavena otázka po povaze onoho nezbytného činitele, onoho aktéra dějin, totiž jednotlivého člověka.

Zatímco příroda se zdá individuální živé bytosti ponechávat jen tu zprostředkující, tedy pomocnou a ergo marginální úlohu, jejímž cílem je zabezpečovat trvání a rozvoj druhů a rodu. Takže smysl lidského bytí je zcela podřízen smyslu života nadindividuálního. V dějinách už s tímto schématem ani pomocně a předběžně nevystačíme.

Pro samotné dějiny je podmínkou, že lidé myslí a jednají dějinně a toto vyžaduje alespoň minimální úroveň personalizace, bez té to není možné. Taková osoba se stává vadnou, neúplnou, pošramocenou osobností.

(Pozn.: personalizace ve smyslu CHARDINA je dějinná, byla nedějinná, protože i dříve existovaly rozdíly mezi osobností a davem, tedy i v mytické, archaické společnosti.)

- historikové hledají logos v tom, co se opakuje a je analogické. My na něho musíme ukázat právě na tom, co je jedinečné.

- některé metodické přístupy mohou znehodnotit to jedinečné a zahodit všechno. Jestliže bude historik redukovat to, co se stalo, na něco, co bylo jinde, aby bylo jasné, že to bylo i u nás, no tak nenajde to, co u nás bylo důležitější. To není žádná tradice. To je nomotechnický přístup. Myslíme si, že nám stačí navazovat na cizí autory, že vstoupíme do Evropy, když se budeme po nich opičit.

- - -

L. HEJDÁNEK - ROZUM V DĚJINÁCH VIII.

- fysis je určitý řád, který platí pro život živé bytosti, avšak takový řád není schopen skutečně sjednotit živou bytost, to skutečné žití. To, co hledáme, co by toho bylo schopno, jsme po vzoru Herakleita nazvali logos.

Po logu se musíme tázat také tam, kde jde o symbiózu většího počtu živých bytostí, to jest v biotopu nebo biosféře.

NA ÚROVNI LIDSKÉ

Na lidské úrovni logos liší. Tady je ten logos významný všude, kde zprostředkování obstarává nebo může obstarávat vědomí. Nevíme

jak, ale jsme to tady schopni kontrolovat. I když tomu tak zrovna neříkáme a nerozumíme tomu zcela přesně, že bychom věděli, že to nejsme jenom my, naše aktivita, ale že to nějakým způsobem záleží také na logu a my ho musíme nějakým způsobem respektovat, abychom byli schopni tu integritu udržet.

To je důležité a nové na lidské úrovni, že logos už nepůsobí v rámci přírody skrze fysis nebo skrze intersubjektivní kontakty a relace různých fysis. Ale je tady logos ve funkci i tam, kde nejsou fyzické kontakty rozhodující. Ustupují zcela do pozadí, mají spíše podružnou, služebnou funkci. Přesto to bez fysis nikdy zcela nejde. - všude tam, kde logos působí prostřednictvím, skrze vědomí, se ukazuje zvláštní věc, že jsoucna nejsou jenom to, co jsou, nýbrž se otevírá jakási nová sféra, která je zařazuje do j i s t ý ch m y š l e n k o v ý c h p o k u s ů (subjektivních tedy) o porozumění širším souvislostem a v posledku světu v celku, k čemuž dochází až s počátky ffie. Do té doby jsou to takové celky, které pojme dohromady nějaké vyprávění, nějaký ten mýtus.

NE POUHÁ SUBJEKTIVITA

Dochází tedy k nové kvalitě, nacházíme novou kvalitu, a zároveň se dostáváme do nebezpečí, kterému propadla dosavadní ffie v posledních několika letech, že to integruje jako pouhou subjektivitu. Že je prostě logos redukován na jakousi složku, jakousi integrální část, lidský pokus. Tedy je to jenom náš výmysl, který nám sice pomáhá, ale *jaksi nemůžeme mluvit o skutečnosti logu!*

Ve chvíli, kdy ten logos se stává daleko průhlednější než byl v té oblasti předlidské, tak zároveň se tady ukazuje taková takřka indoktrinace, která při *všem připouštění, že se tady něco ukazuje*, to hned odinterpretovává.

Takže na jedné straně máme možnost rozpoznat, co to je logos na té lidské rovině a zároveň na této lidské rovině dochází k zatmění celého problému. Tedy proto musíme být opatrní, když klademe otázku a odpovědi, co je nevysloveno předpokladem té otázky nebo té odpovědi. Hlavně proto, že to je oblast vědomí, musíme něco takového udělat. A jakto, že to můžeme dělat? Protože skutečnost není ve sféře logu jen to, co jest, nýbrž *poukazuje ještě k něčemu dalšímu*. - Rozhodující moment je v subjektivitě, ale nelze to už na ni redukovat. Logos s sebou přináší něco nového, a to je ta možnost, jak se nějaká akce, skutečnost, může vztahovat sama k sobě. Logos umožňuje, abychom v rámci jazykového vyjádření řekli totéž slovo dvakrát za sebou tak, že pokaždé znamená něco jiného.

- najednou se na úrovni vědomí dostáváme do situace, kdy se pohybujeme v jakémsi prostředí toho logu. Zatímco předtím logos fungoval, teď jde o to, jak *f u n g u j e m e m y* v prostředí logu, slova. To je cosi nového, to se najednou děje. Dříve logos

fungoval ve světě živých bytostí a nyní jako by živá bytost fungovala ve světě logu. Všichni žijeme vlastně ve světě jazyka.

VZTAH LOGOS - JAZYK

- jazyk nelze ztotožňovat s logem, ale bez logu není možný. Jazyk není jen lexikální zásoba ani pár gramatických pravidel, nýbrž něco cosi skoro živého, jakási pseudobytost. Víme, že to není pouhý prostředek, ale abychom řekli něco, co dává smysl, musíme to říct tak, že se pohybujeme v tom prostředí jazyka. *P r o s t ř e d í j a - z y k a* má svá pravidla, důležité struktury, vzájemné vztahy, které musíme respektovat. Když je nerespektujeme, nepohybujeme se v rámci jazyka, sice můžeme mluvit, ale nic neříkáme.

V každém jazyku je to různé. My tady musíme ffovat česky. Ffování je možné z jazyka, nejenom s jazykem jako nástrojem. My máme jiné takzvané významové komponenty, konotace, než která nám doporučuje slovník. Ffie si každý jazyk přisvojuje. Není cílem zůstat v rámci jazyka.

Pro ffii je důležitější (to je jen návrh), když se tážeme, co je všem jazykům společné - tehdy můžeme mít na mysli dvě věci. Jednak to co na nich na všech najdeme, v nich najdeme, je pro ně charakteristickým rysem. Anebo to, co je jim společné, ne že by to bylo na nich, nýbrž že oni se k tomu musí vztahovat. Jinými slovy to společné jim může být inherentní, imanentní, anebo to může být něco, co vyžaduje, aby se k tomu aktivně vztahovaly, mimo sebe, k transcendenci. (Transcendenci nerad používám, je to v tradici opak imanence, ale já zdůrazňuji nejraději, že transcendno je aktivita, lézt, šplhat, čili žádná transcendentní skutečnost není, jenom skutečnosti transcendující.)

ROZLIŠENÍ VÝZNAMU "MLUVIT" A "ŘÍKAT"

- to, k čemu musí jazyk transcendovat, v čem musí být zakotven, v čem musí kořenit, vždy znovu se z toho obnovovat, je *s v ě t ř e č i*, nikoli *m l u v y*. Ta je společná všem jazykům, že se pomocí jazyků mluví. Jde o to, abychom mluvící byli obyvateli světa řeči a ne jenom světa jazyka ((spor v Literárních novinách: Bělohradský - Hejdánek)).

SKUTEČNOSTI - TY, KTERÉ JSOU, CO JSOU, A TY, KTERÉ ODKAZUJÍ DÁLE

- tam, kde je logos, tam je všude možné opakováním téhož slova dosahovat nových významů. Nemůžeme se tázat, co je kámen kamene. Ale na to, co je hodnota hodnoty, ano. Nebo slovo slova, pojem pojmu (u Bolzana). Příkladů je celá řada, nebudu je rozvádět. Je důležité, že tady v tomto světě se odehrává něco důležitého, že tady jsou některé skutečnosti, které pouze *jsou, to co jsou, a pak*

jsou tady skutečnosti, které odkazují někam dál, nesou někam dál. Šutr je šutr a nikam neodkazuje. Ten bez toho, kdo by z něho dělal znak, znakem není. Jsou tady ovšem věci, které samy o sobě něco znamenají, nemusí je někdo tak upravovat a měnit. Vznikají jakoby samovolně a přitom jsou nositeli nějaké informace (př.: stopy). Takže tato základní metaforičnost je všude tam, kde je nějaká schopnost recipovat, reagovat na okolí. Tady máme zase něco nového - že máme v zásadě možnost se vrátit a totéž provést ještě jednou a je to něco jiného.

MOŽNOST VRÁTIT SE K USKUTEČNĚNÉMU A ZKUSIT TOTÉŽ - VZNIK NOVÉHO

- když chtěl Aristoteles zjistit, zda je něco skutečné či ne, začal to dělit. Když to jde do nekonečna, tak je to j e n m y š l e - n o. A kdežto když je někde konec, tak to není myšlené, ale skutečné. Dělit také logos - můžeme ho dělit do nekonečna? Můžeme, protože v řečtině logos znamenal celou knihu nebo přednášku, tu můžeme dělit na kapitoly, stránky, odstavce, věty, slova. Jednotlivá slova můžeme dělit, ale pak už to žádný logos není, říká Aristoteles (to je v Aristotelovi důležité místo pro to, co myslí logem). Když to srovnáme s jinými kontexty, zda je možné něco dělit, tak této otázce používá jako " barometru, teploměru", kterým zjišťuje povahu věcí, zda je něco skutečného nebo ne. Je to na jiném místě argument proti Zenonovi. Jeho prostor a čas není skutečný, protože tam je možné dělení do nekonečna. Argument, že šíp na každém místě stojí, neplatí, protože ten platí pouze, když tu celou dráhu rozdělíme skutečně do nekonečna na jednotlivé body, pak platí, že vlastně ten šíp na každém místě stojí. (Pozn.: To byl Aristotelův pokus o vyvrácení. Ale Zenona skutečně vyvrátil až Leibniz a Newton.

- - -

TOTO JE NÁŠ SVĚT, KTERÝ MUŽE BÝT

- co jsme si tady dnes ukázali, je jakási zvláštní rovina, které je dosaženo tam, kde logos funguje skrze lidské vědomí nebo lépe řečeno kde lidské vědomí jedné živé bytosti nemůže žít bez světa logu. Podobně jako živé bytosti ve své naprosté většině nejsou schopny žít mimo biosféru, i živá bytost, která je vybavena vědomím, má vědomí, nemůže žít mimo svět myšlenky, mimo svět logu, rozumu. Říkám to teď jinak než ten logos, abych připomněl T.de Ch., který říká, že podobně jako biosféra je noosféra (NUS = rozum).

Tedy logos (už nebudeme říkat rozum, to jsou vše předpoklady logu) je daleko spíše, než že má funkci, jakou jsme mu přidělili u té fysis (že tam drží věci pohromadě), tím, co drží pohromadě jiným způsobem, než jsem to předpokládali. Samozřejmě, první filoso-

fové si to už uvědomovali. Je to svět, v kterém my jako myslící bytosti jediné můžeme být. My musíme nějak dostat domovské právo. Musíme bydlet, obývat ten svět logu. Není to tedy logos, který můžeme chápat jako nějakou sílu VIS RACIONIS, jako je síla VIS VITALIS, nýbrž je to něco, co nás obklopuje, to jest TO PERIECHEIN, Herakleitovo a Pythagorovo.

- logos je předpokladem a základem myšlení

- budeme si napříště všimát všech případů, kdy je možno provést ten zvláštní trik při tom, jak argumentujeme, myšlenkově postupujeme, že se zeptáme tímž slovem na dvě různé skutečnosti. Ne triviálním způsobem synonym, ale kdy to bude jaksi věcně znamenat jakýsi postup výš. Tento postup výš je vlastně reflexe, i když to nesmíme identifikovat. To, že můžeme říct "slovo "slovo"" a pochopíme, že to dává smysl, je možné je jediné tam, kde se začíná uplatňovat logos. Ne síla, ale PERIECHEIN, který obklopuje, objímá, drží v náručí. Čím jsme drženi je logos. Tady připomeňme PASCALA, který říká, že jsme zvláštní bytost držená mezi dvěma nekonečny. (To je známé všem u T. de Chardina.) Člověk prý žije mezi nekonečně malým a nekonečně velkým. Atomky, vůči nimž je člověk v š í m, a vůči nekonečně velkému je člověk ničím. Člověk je někde uprostřed, nemá na se postavit, nemá pevnou půdu pod nohama, a proto m u s í v ě ř í t, musí se spolehnout na Hospodina. A teď přichází T.de Ch. a říká: omyl, omyl. Je ještě třetí nekonečno. Malé a velké jsou nekonečna primitivní.

N e j d ů l e ž i t ě j š í n e k o n e č n o

- ale je tady to hlavní, nejdůležitější, s l o ž i t é, jak říká, centrokomplikované. Složitě, které je ale centrováno, soustředěno. A soustředěné, ale komplikované. Nejde jen o to, že to má střed, ale žeto je velice komplikované, že to je komplexní záležitost, nekonečně komplikováno. Teď ukazuje, co to je ta k o m p l i k o - v a n o s t. Když máme jeden člen, tak tam není žádný vztah. Když máme dva členy, tak máme jeden vztah, když máme tři členy, tak máme tři vztahy, když máme čtyři členy, máme šest vztahů (př.: vtip s šachovou hrou a sultánem, zrní, na první políčko jedno zrnko, na 2. dvě zrnka a na každé další dvakrát tolik).

Komplikovanost je obrovská, nepředstavitelná, nekonečná. Nekonečno centrokomplikovaného nemusí být v nedohlednu. No a to je to nejdůležitější nekonečno, podle T. de Ch., za kterým nebo ve směru kterého se ubírá život, vývoj života.

Proč to vlastně říká? Proto, že člověk není zvláštní bytost, která se nemá kam postavit, naopak tento člověk má své místo ve světě.

(Pozn.: To je mimochodem souvisí s polemikou proti GEOCENTRISMU, který nebyl jenom diskusí o kopernikánskou soustavu, nýbrž tam šlo o

to, jaké je místo této země, této planety, člověka, a na jaké místo přišel Spasitel, aby spasil svět. Tento odpor nebyl motivován tím, jestli se Země točí kolem Slunce a naopak, ale to, že se Slunce točí kolem Země, nějak symbolicky vyjadřovalo, že centrem celého světa je Země, protože centrem celého světa je člověk, a člověk musel být spasen a Spasitel přišel na tuto Zemi, proto je tato Země centrem světa. Dalo práci, než se tyto dvě různé věci od sebe odlišily.)

T. de Ch. říká, abychom vzali tento svět vážně, že jde k nekonečně složitému. Má to sice do něj nekonečně daleko, ale přece jenom to ušlo hezký kousek cesty. Představuje to jakousi linii, kterou musíme vzít vážně, tento vesmír se celý entropicky svažuje k smrti, všude jsou entropické procesy, všude jsou ztráty. Tady to směřuje k nějaké nicotě. Ale je tady druhý proud, p r o t i - p r o u d, časově souměřitelný s trváním Země, Sluneční soustavy. Tím je v ý v o j ž i v o t a. Jde výš, je opět nalezeno místo v tomto světě, člověk se dostává na důležitou pozici, ne tak neotřesitelnou, je ohrožená, ale ohroženo je vše, co má nějakou cenu.

Proti Pascalovi chce ukázat, že tady je doma.

O b a d v a s e s n a ž i l i n ě c o d o d a t č l o -
v ě k u, a b y š e l d á l

- Pascal tím, že člověka vykloubí z celého vesmíru, aby ho tak učinil "měkčím" vůči tomu, k čemu je povolán, k čemu si ho chce Bůh připravit. T. de Ch. stejně myslel, že dodá člověku to potřebné, aby nezůstal stát. Ptáme se, jestli Pascalovský člověk, který je vyklouben ze smíru a neví si rady a pověsí se na Boha, jestli je toto vyšší představa, než T. de Ch. , který ho staví do situace výjimečného místa, a teď si jeho člověk uvědomí, že nesmí zklamat? Názor, že člověk musí dál, n e v í k a m, a přitom nesmí zklamat, je podle mne lepší. Pascal je nalomený. To je schizofrenie - geniální matematik a na druhé straně ukazuje, jak ten rozum je k ničemu, že moucha nás může vyrušit a ztratíme myšlenku (př.: Voltaire napsal "Je to skutečně úžasné, když člověk čte ty Vaše vývody, tak má chuť lézt po čtyřech.").

To jeho menšit se a menšit, abych měl něco pod nohama, stal se atomem, protože růst do rozměrů hodných galaxiím nemůže, tak se alespoň menšit, abych měl něco jistého pod nohama.

- - -
L. HEJDÁNEK - ROZUM V DĚJINÁCH IX.

- Připomenutí: Naším problémem je zda logos, chápaný herakleitovsky, představuje nosnou koncepci.

1. rok - logos ve fysis - tam je omezený tím, že fysis dbá na uspořádanost organického dění, a on tam má jen omezenou funkci, že ty jednotlivé fáze organického vývoje drží pohromadě. Sbírá to do jedné události, jedné živé bytosti.

2. rok - logos projevující se v dějinách - už teď jsme si ukázali, že se udělala chyba tím, že jsme přeskočili ta nepravá jsoucna na úrovni přírodní, kde můžeme také mluvit o jakési pseudo-celkovosti.

3. rok - úroveň, která logos v dějinách předpokládá, ale chce se soustředit na to, jak se logos uplatňuje v exponované rovině, která bývá tradičně ponechávána stranou nebo interpretována, nepřesně řečeno, pozitivisticko-historickým způsobem. My jsme si ukazovali, že pojetí logu v dějinách je možné jenom v rámci systematického přístupu k ffii dějin, že ffie dějin má také své dějiny a my se ptáme po logu těch dějin. Po logu dějin ffie dějin. Že to má smysl si můžeme takto ukázat:

ffický přístup	dějiny
historický přístup	filosofie

Můžeme mluvit o historii ffie djn nebo o ffii historie ffie. My si vezmeme jen jednu část ffie, a to ffii djn, takže nám půjde o dějiny ffie djn. A v této sféře nám půjde o to, jaká je funkce logu na tomto místě. Je to funkce logu v rámci ffie, ale která se speciálně zabývá ffii djn. A samozřejmě je chápána dějinně, čili je to v rámci dějin ffie, která se zabývá ffii dějin. To, že zatím toho materiálu není tolik, nás nezajímá. Nám jde o to tázat se po logu na této rovině, na tomto místě.

K tomu patří ještě, že logos je to, co umožňuje a zakládá smysluplnost. Teď už nebudeme říkat ty souvislosti s celky, protože to je na úrovni fysis. Nebudeme mluvit ani o nějakých celkových událostech.

Celé dějiny ffie jsou jakousi velkou epochou, první velkou epochou v dějinách, kterou je doba od počátku řecké ffie po dnešek. Jsme na konci této epochy, nám jde o to, jaký je smysl prošlé epochy. Za druhé, jaký je té současné chvíle, která je na konci této epochy, a my to všechno chceme hledat v tom užším oboru ffické koncepce dějin vůbec, a to jak dějin skutečných, tak dějinnosti těch djn. Konkrétně nás bude zajímat dějinnost, těch konkrétních dějin se nebudeme celkem dotýkat. A v dějinnosti budeme hledat na co se takový ffický experiment, který chce hledat funkci logu v tom vývoji ffických konceptů dějin, uplatňuje. Kdybychom to chtěli udělat se vši důkladností, znamenalo by to, že předpokládáme neobyčejně důkladnou a do hloubky jdoucí znalost skutečných dějin-

ných vztahů mezi kratšími ffickými epochami a jednotlivými ffickými autory. Pro jednoho člověka je to k nedosažení, máme specializované odborníky, a to má neobyčejně závažný důsledek pro to, že tady chybí j e d n o t n á k o n c e p c e. Pokud je nějaká doložitelná, je většinou eklektická nebo zjednodušující, redukuje.

Náš problém, který jsme postavili, má usnadnit začátek nějakého studia, kterého se samozřejmě mohou účastnit lidé, kteří dojdou k nějakému konceptu po této stránce. Pokud nedojdou, nejsou schopni spolupráce. Čili je to metodologický počátek něčeho, co má ukázat celé ty dějiny ffie v novém ffickém světle.

- - -

Co je výchozí linií každé takové práce? My nemůžeme vyjít od samotných dějin, a to ani od dějin ffií dějin, protože my jsme tam, kde jsme. Tvářit se, že jsme u Thalety, je omyl. My tam nejsme, ale musíme se tam dostat. Podobně se musíme dostat ke každému ffovi. My musíme vycházet ze své situovanosti. Nejdříve musíme tématem učinit naši situovanost ffickou, situovanost na konci 20. stol., na konci epochy trvající let. K situacím ostatním se dostaneme tak, že se k nim vydáme ze situace své. První věc je tedy pochopit, jaká je ta naše situace.

POZNÁMKY O SITUACÍCH VUBEC

- situaci nikdy neredukujeme na okamžitý stav. Situace má vždy stránku, která je konstatovatelná a která není konstatovatelná.
- kdyby byl dnes Aristoteles, musel by tento termín zařadit do seznamu kategorií. A to kategorii UDÁLOSTI a kategorii SITUACE. To je něco, co nemůžeme převést na něco obecnějšího, základnějšího. Je obtížné vymezit, co tím myslíme, není možné to odvodit, to u kategorií nejde, nýbrž je můžeme pouze demonstrovat na příkladech, které budou vždy trochu kulhat.

1. Situovanost a potřeba středu, centra situace

- abychom mohli mluvit o situaci, musíme mít nějaké centrum, střed té situace = o situaci můžeme mluvit tam, kde je někdo nebo něco situován.

- v této situovanosti neexistuje žádná situace. Situace není pojem, který by bylo možno nějak příliš jednoznačně svazovat, spojovat s intencionálním předmětem. Situace a situovanost vyluzují, vyloučí z nás jakési oslabení té zpředměťující tendence našeho myšlení. Už to, že je ta situace vztažena k nějakému středu, event. subjektu, není zpředmětnitelná.

- může se stát, že se tážeme ze situace nějakého h r n c e s m ě ě á k y, který jsme vykopali při orbě pole. My se můžeme

tázat po situovanosti toho pokladu, ačkoliv ten poklad není subjekt, ale to můžeme jenom proto, že my jsme subjekty a nějakou svou zkušenost přenášíme na něco jiného. Je oprávněné takové dotazování po situovanosti toho hrnce, protože my z toho pak můžeme odvozovat v jaké situaci se nacházel asi tehdy, když ho tam někdo dal.

Badatelský zájem pak vede k tomu, že když už jsme to tam našli, že z té situovanosti okamžité usuzujeme na nějaké situace minulé čili dáme to do souvislosti a teprve tím tomu dáváme nějaký hlubší smysl než jen ten, že jsme zbohatli (pokud nám to stát nesebere).

- to je tedy jedna věc. Není žádné situace bez středu té situace. V tom středu nemusí být nutně subjekt. My můžeme mluvit o situovanosti objektu, ale jenom proto, že jsme to my a n e s m í m e na to zapomenout. Jinak to nedává smysl, mluvit o situovanosti. To neznámá, že se ten poklad nenacházel uprostřed pole nebo blízko pohřebiště, ale abychom mohli mluvit o situaci a situovanosti něčeho, co není subjekt, tak k tomu potřebujeme přinejméně sebe nebo někoho druhého.

2. Situovanost a okolí

- k situaci patří okolí. Také okolí dává smysl pouze, když je okolo něčeho. Tam už není nezbytný subjekt, konstatovat to může samozřejmě subjekt, ale okolí je samo o sobě daleko objektivnější záležitost než situace. Protože stačí vymezit nějaký bod, kde ani nemusí nic být, kam zapíchneme tyčku a teď se tážeme, co je kolem dokola jeden kilometr. Čili musíme rozlišit okolí od situace. Co budeme považovat za okolí? Tak na tom se musíme domluvit, protože na to zatím žádná konvence neexistuje. O čem můžeme mluvit, že je okolo, když nevzpomínáme na Heideggera a jeho objímající PERIECHEIN. Když to odmyslíme, tak my chápeme okolí jako zcela věcnou, předmětnou skutečnost.

- -

- k situaci patří okolí. Okolí se stává situací tím, že je nějaký subjekt vztahuje k nějakému centru, to centrum má znamenat něco víc, než náhodně vytyčený střed. Do toho centra může být umístěn předmět, ale vždycky jen tak, že to celé je vztaženo k nějakému centru, v němž je subjekt.

Okolí se tedy stává ze všech těch věcí, které jsou okolo.

- zvláštní termín teď je s v ě t a o s v ě t í. Už jsme na to kdysi upozornili. Termín osvětí zavedl Patočka někdy koncem 30. let, když referoval o jedné knížce Hanse Petersena, jehož učitel byl von UEXKULL. Petersen zavádí termín Eigenwelt pro to, čemu Uexkull říkal Umwelt, což je česky ten svět okolo, jako kdyby to bylo

okolí, ale koncepce už tam byla jasná, takže mohl být zaveden nový termín, česky svět vlastní, ten, který byl přivlastněn. Patočka názvukem naznačoval, že to byl okolní svět a zejména osvojený svět.

3. teď dáme dohromady okolí, situaci a osvětí

- okolí je to, co je okolo. A patří tam skutečně ty věcné, předmětné skutečnosti, které jsou okolo. Kam až to okolo jde záleží na našem výběru. Ve výjimečných případech, kdy už nejde jen o okolí, lze hranice vyznačovat a stanovit. Ale pak už opravdu nejde o hranice okolí, ale o světí. Třeba když zjišťujeme, jaký revír má myška nebo vlk. Ten revír je menší, když je hustota větší, vždy však musí být takový, aby poskytl úživu tomu, čím je to revír atd. Tak tam pak můžeme mluvit o hranicích, které můžeme pozorovat nezávisle na nás, hranice závislé na tom subjektu, o jehož osvětí jde.

- u okolí mez, hranice není určena, je volná.

Rozhodující pro to, co tam náleží, kde jsou kladeny meze, je subjekt. A ten nikdy nežije v okolí, ten žije v osvětí.

ROZDÍL MEZI OKOLÍM A OSVĚTÍM

- to je nesnadné bez tlusté knihy předvést. Snad to předvedu na příkladu vám blízkém.

R y b i č k y v a k v á r i u

- rybičky jsme přendali do nového akvária. Ony se tam nevyznají, a proto se musí nejdřív zabydlet. Mohli bychom říct, že osvětí je zabydlené okolí, ale je to jenom pohled zvenčí. Ve skutečnosti je to mnohem víc. Ty rybičky mají v sobě nějak rozvrh toho akvária, takže když je vystrašíte, dělají zmatené pohyby, ale nezraní se. V novém akváriu se však vyplašené mohou zranit. Ta rybička má to akvárium v sobě, takže i když zmatkuje a nedává pozor, co kde je, tak ví, že to tam není.

- představa akvária nám nesmí vnutit představu, že osvětí je tou krychlí nebo koulí, kde se nic nehýbe a zůstává to tak, jak jsme to udělali. Ale je to spíše t u n e l, životní cesta organismu, při které tím, jak žije, prochází neustále novými a novými situacemi toho svého osvětí. Je ve svém osvětí uzavřen, ale jen p r o s t o r o v ě. V tom smyslu prostorově, že osvětí má své meze, čím vyšší živočich, tím vyšší schopnost rozšiřovat ty meze. Někdy můžeme přeneseně mluvit o osvětí celého druhu či rodu, kdy strom má hlavní místo tam, kde roste, ale semeny se může dostat i na místa jiná. Zůstaneme však u jednotlivých živých bytostí.

S i t u a c e

- je vždy situace osvětí a ne okolí. Vždycky tam je nějaké to zdomácnění. My můžeme předběžně o situaci mluvit tak, že série situací tvoří tunel osvětí. Každá situace je tedy nikoliv okamžitou situací, nýbrž je nějakým způsobem rozlehlá co do času a záleží zase na tom, jak ta rozlehlost je buď stanovena uměle nebo prožívána. Prožívaná situace můry nebo jepice je kratší než slona, který si jednotlivé situace musí nějak řadit a pamatuje si je (alespoň význačné rysy situací) mnoho desítek let. Ale každá situace je rozměrná, trvá nějakou chvíli, ale to trvání situace zase nesmíme ztotožňovat s holou p ř í t o m n o s t í, i když rozlehlou (chápeme, že nerozlehlá, bodová přítomnost je pouhá abstrakce, nikdy neexistuje v našem světě). Tedy situace je rozlehlá ještě jinak než jen v závislosti na tom, čím situace to je a jak rozlehlou přítomnost ten subjekt má. K situaci vždycky náleží kus minulosti a kus budoucnosti. Situace *nejenom trvá, ale směřuje odněkud někam*. Nezávisle na tom, jak jsou stanoveny ty meze určité situace, může ta situace samozřejmě trvat století, několik minut, několik let. To záleží na tom, o co jde.

Ta situace se nám zdá, je vždy d y n a m i c k á. Jenomže když to analyzujeme, zjišťujeme, že dynamika není původní vlastností, výbavou té situace, nýbrž je výbavou subjektu, aktivních subjektů, které do té situace náleží. Jednak toho centrálního subjektu, ale také dalších subjektů, které vzhledem k tomu centrálnímu subjektu do té situace jsou jakoby vtaženy, protože žádná živá bytost, žádný skutečný subjekt není schopen života bez dalších subjektů. Ať už proto, že je požírá, nebo že je jinými požírán, nebo s nimi nějakým způsobem vyměňuje produkty atp. Jsou i nejrůznější intersubjektvní vztahy, které jsou někdy tak závažné, že je možno hovořit o vytvoření, vzniku jakéhosi biotopu nebo celé části biosféry. Tyto vztahy jsou velice četné, různorodé a musíme na ně pamatovat. To osvětí se velmi podstatně proměňuje ve své struktuře podle toho, které jiné subjekty jsou do něho zapojeny, a to ať už náhodně nebo ze své aktivity nebo z aktivity toho centrálního subjektu.

DYNAMIKA SITUACE, "MEZIKOLÍ"

- to je nejvýznamnější věc, že do situace vchází také něco, co tam není. To jest, jednak to, *co už tam není*, už to není součástí situace, a přesto to k ní náleží, a *nebo ještě to není* součástí situace, ale už to k ní náleží. V tom spočívá dynamika situace.

Nazvali jsme to dynamičností, aniž bychom ten pojem analyzovali. Jenom jsme naznačili, že ji budeme přednostně odvozovat od aktivit toho centrálního subjektu a také těch subjektů, které tam jsou nějak zařazeny, pojaty.

M

B

- 1 - časový rozměr
- 2 - prostorový rozměr
- 3 - tímto směrem se
situace vyvíjí a je
dynamická tímto směrem
- 4 - minulost náležející
k situaci
- 5 - budoucnost

4 1 2 3 5

- něco podobného jsme si ukazovali na události. Situace není pravá událost, ale nepravá. My se tážeme, jakým způsobem náleží k situaci jakási budoucnost i eventuelně minulost.

Když jsme předpokládali, že k situovanosti patří centrum situovanosti, které je situováno v daném okolí tak, že si ho osvojuje, takže je situováno v jistém osvětí. Předpokládali jsme, že má také nějakou svou b u d o s t a b y l o s t. Ten subjekt, to právě jsoucnó.

- jak to platí pro situaci nepravých jsoucnů? Jestliže je tedy nějaká budoucnost v š e o b e c n á, která platí pro všechny jsoucí bytosti, tak v této situaci se nějak strukturuje tímto směrem "3" jenom část té budoucnosti a můžeme pak mluvit o b u d o s t i t é s i t u a c e. Pochopitelně jen v přeneseném smyslu, protože to jsme vymezili pro pravá jsoucná, ale tady vidíme, že jsme v jakési sféře, která není ani všeobecná, ale ani to není vlastní budoucnost té centrální události. Je to skutečně něco m e z i. Právě tyto m e z i k o l e j e, m e z i k o l í, budou rozhodujícím terénem pro další studium. Proto o nich musíme uvažovat.

Nás ani nebude tolik zajímat ta minulost, protože tu si odvodíme z toho, co rozpoznáme na té budoucnosti.

- - -

Zkrátka a dobře, až dosud jsme mohli mluvit jen o tom, že ta přicházející budoucnost se strukturuje směrem k pravým událostem, směrem k pravým jsoucnům. Nyní vidíme, že to není tak jednoduché, že se strukturuje také jiným způsobem, který musíme odlišit, že se strukturuje směrem, v situacích pravých jsoucnů.

Žádné pravé jsoucnó není bez situovanosti a situací. A žádná situace není bez pravého jsoucná. To patří i sobě, ale je to něco jiného. My tady máme vedle sebe strašný prostor, který není ani tou naprosto nestrukturovanou dalekou budoucností, není ani tou budoucností konkrétních pravých jsoucnů, ale je něco mezi. Tedy na tohle budeme muset pamatovat, když si postavíme otázku, jak je vlastně strukturovaná budoucnost.

- je strukturovaná? A teď jak to nazvat. Nejenom objektivně, ale to je nesmysl mluvit o budoucnosti objektivně. Nebo nejenom reálně? Ale zase to není žádná věc. Jak teď rozlišit to, co je bydlením budoucnosti, a co je tou budoucností, která se sama strukturuje? Tam je jediná pomoc, že rozlišíme ten dvojí čas - čas a časování ((to je více rozebráno v přednáškách o čase - tři kazety přednášek o povaze a poslání ffie)).

POMOC K NAŠÍ OTÁZCE ČASU A ČASOVÁNÍ

- 1 - čas
- 2 - událost
- 3 - mezisféra
- 4 - strukturovanost
bez reálného
dopadu
- 5 - prostor hodnot
a norem

- událost se děje ve stejném směru, jako se děje nepravá událost. Nepravá událost situací a čas se děje opačným způsobem. Čas teče tímto směrem. Proto tady pro tu sféru, mezisféru, mezipolí, jako rozhodující bude platit, že to je ta strukturovanost budoucnosti, která už je nějak přivlastněná subjektem této dané situace. Tedy není to strukturovanost objektivní (omlouvám se zase) budoucnosti, není to strukturovanost skutečně přicházející budoucnosti, nýbrž to je určitá adaptace, určité přivlastnění, adopce bychom mohli říci, adopce partií nebo stránek z té strukturující se, přicházející budoucnosti.

- to je důvod, proč musíme tematizovat otázku norem a hodnot a protože toto je prostor hodnot a norem "5", kdežto toto je jakási strukturovanost "4", která nemá ještě žádné reálné dopady. K tomuto procesu strukturace, toho co není, ještě není, náleží nutně to vycházení vstříc tohoto subjektu, který je v té situaci doma, zabydlen. K zabydlenosti v situaci náleží také zabydlet se také v tom, co ještě není.

- A to zabydlení v tom, co ještě není, se děje na různých úrovních. Na úrovni člověka je to zabydlení vědomé, že se s tím člověk vědomě vyrovnává, vědomě s tím přichází do styku, a to jinak než s těmi věcmi z toho okolí - s těmi přichází do styku tak, že si je zařazuje nebo nezařazuje do svého osvětí. To jsem zapomněl říct, že do osvětí není nikdy zařazeno až do úrovně lidské celé okolí, nýbrž z okolí jen to co má význam (pozn. , př.: mlok, žába -- moucha, na nehýbající se nereaguje).

Jediný člověk si začíná všímat i toho, co pro něj na první pohled smysl nemá, a zjišťuje že *to, co smysl nemá, má největší smysl*. Tedy že vlastně ta příroda nesmírně ty ostatní organismy

ochudila, když předepsala předem, co pro ně má smysl a co ne. Člověk se teď nějak orientuje na věci, které pro něj biologicky nemají absolutně žádný smysl. On není vybaven žádnými orgány nebo instinkty, které by ho orientovaly, a najednou se ukazuje, že to, co příroda zcela pominula, má pro něj eminentní smysl. Někdy ovšem k jeho velké škodě, ale to zatím nechme stranou.

N a úrovni vědomí to tedy znamená, že se člověk zabydlí ve svém vědomí v této sféře. A říkat, že to je otázka jenom subjekt. výmyslů je nonsense. To je redukcionismus. Silně upadlý.

ZÁVĚR

- tento výklad je dostatečným zdůvodněním toho, že tady existuje jakási sféra, na níž se my sice musíme podílet, ale kterou my nejsme schopni celou vytvořit, protože tam spouhraje jakýsi zajímavý proces v rámci toho, co ještě není. A my na to, co v tom rámci ještě není, to, co se tam děje, my na to už vstřícně reagujeme.

- je to zároveň doklad pro to, že ty n e p ř e d m ě t n é s k u t e č n o s t i nebo jinými slovy nejsou skutečnosti, skutečnosti, které nemůžeme chápat jako jsoucna a které jsou přesto velice významné, a nemůžeme si je libovolně vymýšlet, že tyto skutečnosti jsou jaksi výsledkem naší spolupráce, naší SYNERGIE, ale rozhodně nejsou jenom naším produktem.

- že tedy má smysl se tázat po povaze norem, hodnot, i když z nich neděláme objekty, i když je neobjektivujeme, protože to dělala stará metafyzika a s tím je konec. Nietzsche má pravdu, když říká, že tyto objektivované hodnoty jsou znehodnoceny, definitivně znehodnoceny. Jenom uměle můžou být udržovány, staromilci se k nim vrací, ale to je bez perspektivy.

Ale když to celé vyhodíme a za víc to nestojí, tak to neznamená, že s tím smíme vyhodit tuzákladní skutečnost, že budoucnost není prázdná, že je strukturovaná, i když jinak a ne předmětně. Ne tak, že by se tam strukturovalo, ne tak, že by se tam vytvářely předem hotové, dané normy nebo hodnoty. Takhle se to nesmí brát, ale rozhodně to také není subjektivita.

((Příště o mravencích))

- - -